

La fi de Malpui

Amb *L'any que va caure la roca* (Proa, 2020), Pep Coll acaba d'enterrar, sota la immensa esllavissada de pedres (que, de fet, procedeixen del feixanc on ja va viure el bon salvatge protagonista d'una de les seves novel·les més celebrades: *El salvatge dels Pirineus*), el poble mític de Malpui, alter ego de Pessonada que també trobàvem a *El secret de la Moixertera*, *La mula vella* o *Dos taüts negres i dos de blancs*. El gener de 1975, uns mesos abans de la mort del dictador, els set xicots joves que queden al poble (els germans i les germanes estudien o viuen fora i ja no hi són), condemnats a seguir la tradició de quedar-se a casa per tenir cura de la terra, del bestiar i dels vells per la seva condició d'hereus ("la desgràcia venia d'haver heretat dels vells un munt de béns inútils. Pitjor que ser uns desheretats"), passen la nit de dissabte a la discoteca Yellow, a Tremp. Quan tornen, però, es troben que Malpui ha desaparegut sota una immensa roca i els seus pares, padrins i germans petits han quedat sepultats. I aquí, mentre passaran el dol a l'hotel Muntanya de la Pobla, començarà l'aventura de reconstruir un poble nou (Vilanova de Malpui), en una excel·lent al·legoria, en versió rural, de la transició espanyola, plena d'esquerdes. I és que les gairebé 600 pàgines de *L'any que va caure*

la roca ofereixen diversos nivells de lectura i estan carregades d'episodis que, més enllà de l'anècdota, conviden a la reflexió. Els set orfes de Malpui (que en la narració s'expressen a través d'una interessant i efectiva primera persona del plural) es veuen obligats a reconstruir el poble i, desapareguts els vells, tenen l'oportunitat de fer-ho en llibertat. En un moment determinat, passat el gran carnaval mediàtic que s'organitza arran de la tragèdia, han de decidir el nom del poble nou i es plantegen anomenar-lo Yellow Submarine, en homenatge a la discoteca que els ha salvat la vida. Esperonats per un professor de l'Escola Agrària (reminiscència de les pretensions progressistes del tardofranquisme), els hereus de les famílies que en una altra època havien estat rivals (del Guillot, de Perutxo o de Tabola per una banda, i del Poblador, del Xollat o de la Roieta per l'altra), munten una societat cooperativa, arrenquen les oliveres, ajunten les terres, mantenen un ramat de corders (amb l'ajuda de la gossa Vamaria, en el nom de la qual fan un homenatge a la coneguda cançó dels Fórmula V) i es reparteixen els migrants beneficis mentre s'adonen que l'única activitat econòmica rendible al Pirineu és el turisme. El passat, el present i el futur del paisatge humà del Pirineu conflueixen a *L'any que va caure la roca*, un extraordinari testament del mite literari de Malpui, al qual Pep Coll, a partir d'ara, ja només podrà tornar, si hi torna, en el passat.

